

HRVATSKA RIEČ

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Predplata van Šibenika:
— na tromjeseč 3 Kr.
— na pol godine 6 Kr.
— Predplata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.
— Pojedini broj stoji 6 para.

Predplate i pisma šalju se
Uredništvu. Ne frankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
družena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

Zaključak hrvatskih akademikara u Beču

Hrvatski akademikari sastali su se na 26. o. m. u velikoj dvorani Colosseuma, da preciziraju svoje stanovište u sadašnjim važnim političkim prilikama. Bili su mal da ne svi, što ondje uče, blizu 300 na broju, iz svih krajeva naše zemlje, a bilo ih je iz svih stranaka, ne izključena ni čista. Kao gosti posjetili su ih u velikom broju i braća Srbi. Tehničar Makale, kao referent, u krasnom govoru iztaknuo važnost sadašnje državne krize i naš politički položaj prema Pešti i Beču. Obrazložio rad naših zastupnika i njihovu resoluciju, na koju želi da i hrvatska akademska omladina pristane. Iza govora, koji je učinio duboki utisak, te je više puta bio burnim odobravanjem prekinut, bi jednoglasno, bez ikakve primjetbe primljena ova resolucija:

„Hrvatski akademikari u Beču, skupljeni na zajedničkom sastanku dne 26. oktobra 1905. pozdravljaju oduševljenjem „zaključak riečke zastupničke konferencije, odobravajući potpuno novi pravac u hrvatskoj politici, te se izjavljuju solidarnim sa „svojim vodjama, i žele najstretiji uspjeh „njihovom patriotskom radu. Istodobno najoštrije osuđuju svaku protivnu akciju, uvjereni, da bi ta bila na korist samo onom „zlobnom elementu, koji od vjekova davi „hrvatski narod i traži njegovu konačnu „propast.“

I tako su hrvatski akademikari, svjestni svoje dužnosti, baš u središtu onog Beča, koji je uvijek neharo naplaćivao nasu toliko puta krvavo izkušanu privrženost i požrtvovnost, neustrašivo, otvoreno i dostojanstveno rekli svoju.

Svi važniji bečki listovi tiskali su ovu resoluciju. „Zeit“ i „Presse“ u cjelini, a „Polstuh“ i „Fremdenblatt“ prvi dio. A sad se mogu uvjeriti hibeni kamarilski krugovi kako misli nada Hrvatske, njezina omladina, a s njom i cijeli narod.

I tako je cijelo hrvatsko djatvo sporazumno i jednodušno u shvaćanju riečke resolucije.

Za naše parobrodarstvo

Nekidan smo se osvrnuli na zaključke odbora za preuredjenje osnovne obalnog parobrodarstva, pa smo one zaključke stavili na srce svim zanimanim činbenicima, jer

smo uvidjeli, da bi se onakom preuredbom pomoglo samoj stvari. Neosporno je, da je nama štitići interese parobrodara, al je još preča dužnost štitići interese ove pokrajine, koja je i onako do sad u svemu slabo prolazila, i kojoj bi vlada naumljenom fuzijom parobrodarskih društva sa Lloydom htjela opet naškoditi, kako smo to sad u više navratka iztaknuli. Svak zna, da je kod nas malo tih parobrodara, te da će oni svakako prodati bilo skuplje ili jeftinije svoje dionice i potegnuti više ili manje novca budu odmah bud nakon tri godine, no pošto je nama radići najviše oko toga, da paroplovitba ostane naša t. j., da dionice ostanu kod nas, to se mora ići u prvom redu za tim, da te dionice budu inale čisto efektivnu vrijednost, a ne Bog zna kakovu, jer ih drugičije ne ćemo kupiti. Treba staviti u sklad interese parobrodara sa onima pučanstva i pokrajine. Parobrodari već griješe proti interesima pokrajine, kad zahtjevaju sjedište društva u Trstu, o čemu je bilo na široko govora u svim našim listovima.

Zaključci odbora prema ovome ne mogu se nikako smatrati kao kakav napadaj, već kao obrana naših interesa bez škode tuđima. Neosnovane su po tome opazke, da odbornici nisu smjeli prigovarati osnovi parobrodara što se tiče procjene materijala i razdieljene agencija između istih. Znajući vrlo dobro, kolika nam pogibelj prijeti od toga, što vlada hoće, da stvori jedino društvo i znajući, da će teško bit od vlade udovoljeno želji o sjedištu u Dalmaciji, treba nastojati da dionice, e da barem u priličnom broju ostanu u Dalmaciji i u obće kod nas, budu placirane uz efektivnu njihovu vrijednost, jer bi drugičije sigurno sve pobjegle u ruke Niemca i njima sličnih. Osim toga današnje skupe tarife za prevoz osoba i trgovine ne bi mogle nikako biti snižene. Opet velimo, parobrodari tim ne bi bili ničim oštećeni, već bi se uspjelo u tome, da barem koji dio dionice ostanu u našim rukama i da postojeće tarife budu snižene. Ima se ići i za tim, da se novo poduzeće ne otogoti odmah s početka teretom, kao što bi bila razdioba agencija između parobrodara itd. dok bi se slobodno mogla i morala dati pravedna procjena parobrodarima makar od 20—25% povrh procjene kao naknada za prestanak njihova posebnog obtrajanja.

Opravdano je i potrebno, što odbor u isto doba zahtjeva bržu, bolju i jeftiniju službu kao što je bila predložena po gosp. Hribaru, koji je izradio i naročiti nacrt inženara, po kojemu bismo imali barem 4 brze nedjeljne pruge do Kotora i koje bi imali

preuzet parobrodi dugi 220-230 englez. noga i brzinom od 18-20 morskih milja na sat uz subvenciju od samih 1.400.000 Kr.

Ponovno preporučujemo zanimanicima i svim drugim rodoljubima, kojima ovo važno pitanje mora na srca ležati, da podupru rad i nastojanje odbora u našem obćem interesu.

Sabor u Zadru

Dne 27. listopada ov. g. bi obdržana peta sjednica sabora. Predsjeđa predsjednik *D. r. Ivočić*; za vladinim stolom sjede: upravitelj namjestništva *Nardelli* i savjetnik *Golf*. Tajnik *D. r. Dulibić* čita zapisnik prošaste sjednice, koji biva odobren. Dosadnji tajnici *D. Dulibić* i *Vukočić* bivaju zamijenjeni od tajnika *D. r. Melka Čingrije* i *D. r. Verone*. Čitaju se razne molbenice, što su saboru stigle, te bivaju izručene odnosnim odborim. Prikazano je više interpelacija: *Biankina*, jedna o popravljenu župske crkve u Kninu, druga o zavedenju poštanskog i brzojavnog ureda u Pločicama, treća o nezakonitom postupku poreznih rubača; *D. r. Arneri-a*, o naumljenoj gradnji župske crkve u Goveđarim; *D. r. Dulibića*, jedna o uvedenju seoskih pošta u zaselcima Rogoznicke, druga o uzpostavljanju parobrodarske sveze između Krapnja i Šibenika i o otvorenju poštanskog i brzojavnog ureda u Krapnju; *Matasa*, o treditanju lake kradinske. Novoizabrani zastupnik *Uvočić* prikazuje svečano obećanje. Zastupnik *Milčić* pokazuje predlog, da se promjene i nadopune neke odredbe obćinskog pravilnika.

Nardelli odgovara na razne interpelacije zast. *Biankina*, medju kojim na onu, što se odnosi na pobunu na ratnom brodu „Panter“, te veli, da te pobune nije bilo. Prelazi se zatim ne dnevni red.

1. Na predlog izvjestitelja *D. r. Zaffrona* bi odobren bez rasprave konačni račun za god. 1902. i 1903. zaklade: „Iznemogli vojnici dalmatinski.“
2. Na predlog izvjestitelja *D. r. Arneri* bi primljena osnova o promjeni nekih paragrafa „Pravila za umirovljenje pokrajinskih činovnika.“
3. Pri trećoj točki dnevnog reda, vrhu predloga zast. *Prodana* o zajmu od 300.000 K u antifilokserične svrhe, predsjednik izjavlja, da će je za danas dignuti sa dnevnog reda, i prelazi na četvrtu točku.
4. Na predlog izvjestitelja *Borčića* bi odobren trajni godišnji prinos od K 3000 za trgovačku školu u Splitu.

5. Izvjestitelj *D. r. Dulibić* izvješćuje vrhu zakonske osnove, kojom se preinačuju §§ 2 i 6 Zak. 24. veljače 1884. Glavna odredba ove osnove sastoji se u tome, da Zemaljski Odbor imade barem svake 3 godine jedanput da pregledati pojedine obćine, e da se osvjeđoči, da li uprava obćinskoga imetka odgovara propisim obćinskim pravilnika. Predložena osnova bi primljena u drugom i trećem čitanju.

6. Na predlog izvjestitelja *D. r. Dulibića* bi zaključeno ustanovljenje na Zemaljskom Odboru jednog mjesta tajnika sa pravničkim naukama, sa berivim skopćanim sa VIII. razredom drž. činovnika, i jednog mjesta računarskog priglednika sa berivim skopćanim IX. razredom drž. činovnika.

7. Predsjednik izjavlja, da za danas prelazi preko točke 7. dnevnog reda (o sniženju broja prisjednika od 5 na 4).

8. Izvjestitelj *D. r. Zaffron* čita izvješće financijalnog odbora vrhu predračuna za godine 1905. i 1906. pokrajinske poljodjelske zaklade. Razprava je otvorena. — Savjetnik *Golf* u dugom izvještaju prikazuje djelovanje vlade u poljodjelskim stvarim.

Zast. *Borčić* u dugom govoru iztiče sve mane u tom pogledu. Kritizira ostro vladine organe, osobito u postupku odnosno lakomnog podjeljivanja stanovište vrsti amerikanke loze za predjele, gdje dotična vrst ne može da uspijeva.

U 2 sata po podne dignuta je sjednica; nastajna je na 28. listopada u 10 s. pr. p.

Vladini činovnici i ribarski obrt

Ribarsku industriju kod nas sačinjava po najviše priprema srdjela, unčuna, skuša, pak onad djelomično i spužava i korajla. U Makarskoj i Opuzenu pripremaju se i jegulje, ali još ne u takovoj mjeri, da bi se to moglo pravom industrijom nazvati. Bilo je dakle želiti, da se obrtno ribarstvo jegulja i cipala podigne, jer ovih dviju vrsta riba ima po najviše u našem moru. Najprikladnije je mjesto za to Vransko jezero, koje je sada u vladinim rukama, a kako je isto spojeno na Prosiki s morem, uprav je ko stvoreno, a da nam pruži sve one uvjete, koje jedna ribarska industrija zahtjeva. Samo se je za ovo htjelo nači čovjeka poduzetna duha.

Jegulje i cipli, kojim nema para ni veličinom ni ukusom, iza kako je Vlada zagospodarila Vranom, prodavali su se zakupniku, koji ih je opet razasijao u Trst, Rie-

NA MRTVIH DAN

Sjetno je, najno. Kao što priroda često znađe djelovat na srce ljudsko, tako često i srce, čuvstvo, duševao razpoloženje pred našim očima, pred našim duhom mienjanju prirodu, i mi je gledamo drukčijom, nego li je u istinu.

Tako je i kad se sjećamo milih pokojnika. Misao na njih, na prolaznost svega, misao na tolike pokopane nađe, na tolike mrtve osjećaje potresa našim srcem, našom dušom, i nama je teško, oko nas je sve sjetno i najno, makar sunce sjalo, makar nas priroda, spremajuć se na zimski san, opominjala svojom vječnom mienom, da će opet sinuti čarni proljetni dan, da će opet bit pjesme i veselja.

I oko mene je sve najno. Pred mojim očima prolaze toliko sjene i svaka se za čas zaustavlja. Ja ih pozdravljam čuvstvom ljubavi, harmonosti, stovanja, udjeljenja... sterem ruke za njima, da gdjekoju k sebi privučem, skupljam ustne... da duša drhtne, krv zaigra — i — sobom odjelne cjelov — koji se je izgubio u prazninu....

Prenem se iz sanjarja. — Mojom glavom hoće da prevladaju misli o vječitim tajnama, pred kojima je klonuo um ljudski, pred onim tajnama, do kojih nije nitko doprao, već je ili smiren vie-

šću nedokučivosti, ili žrtvovan mučenštvom skepsle ili izmueten neizvjestnošću one težke, one podgrizljive rieči „možda“.... zabacio svaku dalnju, uzaludnu misao. I ja ih zabacujem, a prepuštam maha čuvstvima srca moga.

Oh, čuvstva! U njima čovjek žive, od njih čovjek umire. Najveće žrtve, najveća slavlja, najveće pobjede, najveća poniženja, najveća razočaranja doživio je čovjek po svojim čuvstvima.

Na groblju je njihovo carstvo, njihov hram, što ga pokriva nedogledno podnebesje.

Na groblju danas pohadajmo svoje mile, na groblje nada, ideala, želja naših dana salazi tihlo duh naš i plače, moli i oprašta, — plače i ljubi ploče kamenite, zemlju erau i uspomene, što se nikako i nikada iz srca ne mogu izbrisati. —

Moj duh salazi u ovaj čas na jedan veliki grob u malenom grobištu samotna sela. Velik je to grob u svojoj tihoj osamljenosti, posvećen blagoslovom i uzdasima cijelog jednog naroda, grob umnika i martira, grob — oca domovine! —

Kraj grobova, gdje su pokopani seljaci, kraj njih, kraj naroda, koji je srećka, snaga i budućnost domovine. On je legao, da vječno počiva nakon tolikih zaslug. Prijatelj, branitelj, spasitelj puka, iz njega nikao, nije ni mrtav htio bit od njega odtieljen.

Moj duh zanesen ljubvi spomen-kamenje na tom zornome grobu, a ustne moje u isto doba ljube uvelih cviet, što ga nedavno ubraha sa one svete grude zemlje, što pokriva moći najvećeg Hrvata.

O slava ti, oče domovine, slava tehi i ime-nu tvome, slava narodu, koji te rodio, hvala Providnosti, koja nam te je dala!

Žarka zabljo u doči lutanja našeg, zrako istine i pravednosti, dobri genije naroda hrvatskog! Ne čuju te više Hrvati, al ti si već rekao njima sve! Ostavio si im nauku, pismo sveto, koje ih upućuje na narodno spasenje. —

Al to pismo tvoje nije još svakome jasno; tumače ga krivo djeca domovine, isto onako, kao što sinovi Hrista bud rani ograničenosti uma, bud iz zlobe i nenavisti, bud iz koristoljublja izopćiše mnoge njegove presvete rieči i istine.

A ipak ti si progovorio vrlo, vrlo jasno; najjasnije što se ikad može za iskrene, za požrtvovne, za nesebične duše, za duše, koje u službi domovine ne traže bogatstvo i sjaj, već dobro, spas i sreću naroda svega.

Oh, da ti je danas ustao i progovoriti, kolkim bi mraz srnava i neharnosti pao na tvrde obraze, koliki bi prestali nedostojno spominjati veliko ime tvoje!

Znao si za života, da ima pogubnih duša, šibao si ih bičem ljute satire tvoje, al ne čest bit nikad ni posumnjao, da će se naći i takovih, koji će tebe, tvoje ime, tvoj značaj, tvoju nauku zlorabiti, da njima prekrjuj crna, izdajnička svoja nastojanja, da tvojim imenom vojaju za onu biessu, krvoločnu avet, kojoj si ti bio uvijek i svugdje najžešći protivnik.

Ali počivaj mirno! Sjeme tvoje, sjeme istine i pravice nije palo uzalud na rodnu grud. Ima već svuda roda, roda obilata! A rod tog sjemena svijest je hrvatska, svijest o našoj osebnosti, o našoj budućnosti, o našim pravima, o našoj slobodi, — svijest o pogibelji, koja nam prieti od vjekovnih naših dušmana, Arminovih potomaka, i o dužnosti, da im zakrčimo pute, da ne dadamo njihovoj zastavi da zagospodari nad ovom junačkom zemljom slavnih Kresimira, Zrinskih i Frankopana!

Počivaj mirno! Slvatio te je najbolji dio naroda tvoga, oče Hrvatske, shvatio te je, i danas — na mrtvih dan — opet se zaklinje kao i onad, kad si poletio k onim našim slavnim predjima u naručaj, veliči:

I ovo nas, kunemo se čvrsto
Tu pred tvojim posvećenim grobom,
Da će barjak, pod koj si nas svrstao,
Bit svedlj svet i neokaljan zlobom!

D. is.

